

Šedesát let vysokoškolské knihovny v Ústí nad Labem

Na podzim letošního roku jsme si na Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem připomněli šedesát let činnosti vysokoškolské knihovny v Ústí nad Labem. V září 1954 totiž v Ústí nad Labem zahájila svou činnost **Vyšší pedagogická škola**, která měla zajišťovat přípravu budoucích učitelů 2. stupně. (Nešlo ještě o vysokou školu v tradičním pojetí, byla nazývána vysokou se zvláštním charakterem. Dvouleté studium bylo zakončeno státní závěrečnou zkouškou.) Současně vznikla její **knihovna**, v prvním roce získala 1200 svazků (pod číslem 1 to byla kniha L. J. Reznikova *Učitel fyziky* v ceně 7,40 Kč).

Další strukturální a organizační změny přineslo vládní nařízení č. 57/1959 Sb., na jehož základě byly Vyšší pedagogické školy zrušeny a nahrazeny **Pedagogickými instituty**. Z Vyšší pedagogické školy v Teplicích přešli do Ústí jak vyučující, tak knihy z knihovny.

Po pěti letech došlo k další změně, když byla zákonným opatřením č. 166/1964 Sb. z dosavadního pedagogického institutu vytvořena **Pedagogická fakulta** (takzvaná samostatná – tedy nepatřící pod žádnou univerzitu). V podmínkách Severočeského kraje to současně znamenalo postupnou delimitaci dosud existujícího Pedagogického institutu v Liberci, z něhož přešli do Ústí jak vyučující, tak knihy.

Jak se postupně zvyšoval počet studentů a učitelů, počet kateder, tak se také zvětšovala knihovna. První knihovnicí (v letech 1954-1958) byla paní Lavičková, po ní jako vedoucí knihovny v letech 1958-1984 působila PhDr. Věra Měsíčková, v letech 1984-2012 vedl knihovnu PhDr. Ivo Brožek. Dalšími dlouholetými pracovníci byly Růžena Schneiderová (v letech 1963 až 1991) a Ivona Techlovská (v letech 1965 až 2011).

Počet pracovníků knihovny nestačil kladeným úkolům, které musely být plněny s velkým úsilím a překračováním výkonových norem. Dalším velkým problémem byl stálý nedostatek místa pro rostoucí knižní fondy i pro čtenáře, proto docházelo k různým stěhováním, přesunům skladů.

Knihovna kromě výpůjčních služeb vydávala tematické bibliografie, soupisy studijní literatury, bibliografie publikační činnosti učitelů fakulty, instalovala výstavky knih, organizovala inforatické semináře, propagovala využívání mikrofiší atd. Dr. Měsíčková vydala publikace *Úprava textu diplomové práce* (1981) a *Jak psát kandidátskou disertační práci* (1980). V roce 1977 se ústřední knihovna se stala oborovým informačním střediskem pro gesci výchova dítěte v rodině, prováděla excerpci vybraných titulů a záznamy poskytovala do Ústavu školských informací v Praze. Celostátní věhlas získala výuka základů informatiky pro studenty fakulty (zaměřená posléze jako semináře práce s knihou na získání znalostí potřebných pro vedení školní knihovny).

V roce 1990 byl v Ústí nad Labem zřízen Přípravný výbor pro založení univerzity. Původní projekt počítal se založením sedmi fakult; Akreditační komise nakonec doporučila pouze zřízení fakulty sociálně ekonomické a fakulty životního prostředí, které spolu s pedagogickou fakultou stály u zrodu nové univerzity. V červenci 1991 tak byl na schůzi České národní rady schválen zákon č. 314/1991 Sb. o zřízení pěti nových regionálních univerzit, mj. Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Zákon nabyl účinnosti dne 28. září 1991 a od tohoto data je do té doby samostatná Pedagogická fakulta její součástí.

Po zřízení Univerzity J. E. Purkyně dosavadní ústřední knihovna PF zprvu poskytovala své služby i dalším dvěma fakultám (k její logické změně na knihovnu univerzity však bohužel nedošlo - první rektor UJEP prof. Kopka prosazoval zřízení nové univerzitní knihovny, avšak vhodnou budovu se nepodařilo získat.) Proto později vznikala samostatná pracoviště na dalších fakultách:

V roce 1992 knihovna Fakulty životního prostředí, první knihovnicí a pak vedoucí v letech 1992-1997 byla Jitka Skalická, po ní v letech 1997-2011 Ivana Suchá.

V roce 1993 knihovna Fakulty sociálně ekonomické, prvním knihovníkem a pak vedoucím byl v letech 1993-1998 Mgr. Fedor Doubek, v letech 1998-2002 PaedDr. Otilie Grezlová, v letech 2003-2012 Ing. Lydie Martykánová (od 2004 knihovna přejmenována na středisko vědeckých informací).

Ústav techniky a řízení výroby zřídil knihovnu v roce 2000, zprvu ji spravovala studijní referentka Soňa Olivová (od 2006 vznikla z ústavu Fakulta výrobních technologií a managementu).

Na Fakultě užitého umění a designu vznikla knihovna v roce 2004, první knihovnice Ing. Eva Butzecková, v letech 2005-2012 Michaela Veselá.

Také ústřední knihovna Pedagogické fakulty se dále rozvíjela, bylo zřízeno její pracoviště specializované na učitelství 1. stupně, speciální pedagogiku a vychovatelství v budově Hoření 13 (objekt bývalé Krajské politické školy, jejíž knihovna byla převzata a fond z velké části vyřazen). V roce 1996 proběhla rekonstrukce prostor v hlavní budově fakulty, což umožnilo do hlavního areálu fakulty opět umístit studovnu, jež byla od roku 1985 přes protesty knihovníků umístěna v budově Velká hradební 13. V roce 2001 byla pak knihovna z hlavní budovy fakulty dočasně přemístěna do blízkého areálu bývalé nemocnice (Pasteurova 11). Na několika katedrách fungovaly katedrové studovny. V roce 2005 proběhla transformace Pedagogické fakulty, vyčleněním některých kateder vznikly Ústav přírodních věd a Ústav humanitních studií, z nich následně Přírodovědecká fakulta a Filozofická fakulta; nadále pro ně sloužila knihovna PF.

Ke koordinaci knihovnických a informačních činností byla zřízena knihovní rada univerzity v čele s prorektorem.

Zaostávání Univerzity J. E. Purkyně ve vybavování výpočetní technikou zprvu znesnadňovalo i automatizaci knihovnických činností. Byla provedena analýza tehdy dostupných knihovnických systémů a byl vybrán systém TINLIB (T-series), na jehož jednotném nasazení ve fakultních knihovnách se dohodli děkani všech fakult. Od jara 1994 v něm byly zpracovávány nové přírůstky, v dalších letech byla zkatalogizována nejužívanější část fondu, což umožnilo zprovoznit i automatizované výpůjčky. V roce 1996 knihovna PF získala na automatizaci knihovny grant z Fondu rozvoje vysokých škol, což umožnilo dovybavení potřebnou technikou. V roce 1997 byl na internetu zpřístupněn Souborný katalog UJEP, v dalších letech i naskenované lístkové katalogy knihovny, CD-ROM server s databázemi, knihovna se zapojila do kooperativních projektů a od roku 2000 umožňuje uživatelům přístup do řady světově významných bibliografických, faktografických a plnotextových databází.

V letech 2002-2005 bylo do dlouhodobého záměru rozvoje Univerzity J. E. Purkyně zařazeno vybudování univerzitního Studijního a informačního centra v zamýšleném kampusu, jehož součástí měla být i univerzitní knihovna s dostatečně kapacitními studovny, knihovním fondem ve volném výběru. Financování ale nebylo zajištěno a poměry se změnilly převzetím celého areálu bývalé nemocnice univerzitou. Byla proto zpracována studie využití celého areálu a začaly snahy o získání finančních prostředků (což mimo jiné znamenalo, že každý nový ministr školství byl pozván na prohlídku areálu).

24. 5. 2006 bylo přijato usnesení Vlády ČR č. 644 k pilotnímu projektu Partnerství veřejného a soukromého sektoru (PPP) - projekt Kampus Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a schválení zařazení projektu do pilotních projektů Partnerství veřejného a soukromého sektoru. Nová vláda však nechala projekt znovu posoudit a v březnu 2007 rozhodla o vyjmutí projektu Kampus UJEP ze seznamu projektů MŠMT vhodných pro pilotní formu PPP.

Univerzita se tedy rozhodla pro postupnou rekonstrukci a pro získávání prostředků z různých zdrojů.

Rozhodnutím Vlády ČR ze dne 6. 4. 2009 získala univerzita příslib na potřebné finanční prostředky na realizaci další etapy výstavby univerzitního kampusu. Jednalo se o 400 milionů korun na výstavbu multifunkčního informačního a vzdělávacího centra (MIVC), které obsahuje auly, Centrum informatiky, rektorátní pracoviště a univerzitní knihovnu. Územní rozhodnutí bylo vydáno 19. 8. 2009, stavební povolení 8. 2. 2010. Projektantem stavby byla firma SIAL architekti a inženýři s.r.o. (hlavní architekt ing. arch. Jiří Buček). Dodavatelem stavby se stala firma Unistav Brno, stavba byla zahájena v červnu 2011, skončena v srpnu 2012, kolaudace v září 2012.

V moderní, z dálky viditelné budově v univerzitním kampusu s celkovou užitnou plochou 3192 m² je umístěno přes 250 tis. svazků knih, k dispozici je zde 200 studijních míst, Wi-Fi připojení, 29 počítačů, skenovací a kopírovací služby. Je zde instalován systém radiofrekvenční identifikace dokumentů Bibliotheca (2 detekční brány, samoobslužné výpůjční zařízení, návratový automat). Vybavení knihovny bylo částečně pořízeno z finančních prostředků operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace díky realizaci projektu VIZ: Vědecké informační zdroje pro výzkum a vývoj. Výraznou změnou je také velký volný výběr, i zpřístupnění univerzitní knihovny veřejnosti, což v předchozích podmínkách univerzity nebylo možné. Otevírací doba činí 61 hodin týdně. Knihovna není jen půjčovna knih - organizuje školení, semináře, výstavy, autorská čtení, besedy. Zapojuje se do celostátní akcí: Týden knihoven, Maraton čtení, Noc literatury, Březen měsíc čtenářů aj.

3. října 2013 Vědecká knihovna UJEP obdržela ocenění Knihovna roku 2013 v kategorii „významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb“, a to „za sloučení fakultních knihoven do efektivního celku v moderně koncipované budově knihovny“.

PhDr. Ivo Brožek
